

ΚΟΠΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

Τ Π Ο
Θ. Δ. Μ Ο Σ Χ Ο Ν Α

Α'.

ΚΑΟΥ ΟΨΑΛΛΟΣ

Ἡ Κοπτική Ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν μνήμην Κάου τοῦ Σαλοῦ τὴν 28 μηνὸς Τυβί (23 Ἰανουαρίου). Ὁ Κάου, ἄνθρωπος ἀφελῆς καὶ παιδαριογέρων, κατήγετο ἀπὸ τὴν πόλιν Φαγιούμ καὶ προσεποιεῖτο τὸν σαλὸν διὰ νὰ ἀφήσωσιν αὐτὸν ἡσυχον οἱ ἔθνικοί. Ὅτε ὁ Διοκλητιανὸς διέταξε τὸν ἑπαρχον Κουσαιανὸν νὰ ἐξαπολύσῃ διωγμὸν εἰς τὴν Φαγιουμίτιδα περιοχὴν, ὁ Κάου ἔσχεν ὀπτασίαν ἀγγέλων οἱ ὅποιοι ἐπέτασσαν αὐτὸν ἵνα δώσῃ τόπον τῇ ὀργῇ καὶ φύγῃ εἰς τὴν ἔρημον. Κατόπιν ἔσχε δευτέραν ὀπτασίαν ἵνα ἐπιστρέψῃ, διὰ νὰ ὑποστῇ τὸ μαρτύριον. Ὁ Κάου ὑπήκουσε καὶ κρατῶν βακτηρίαν ἐπορεύετο ὑποφάλλον δεχόμενος, ὡς συνήθως, λοιδωρίας ἀπὸ τοὺς ἐθνικοὺς καὶ ἐλεημοσύνας ἀπὸ τοὺς Χριστιανούς. Πορευθεὶς παρὰ τὸν ποταμὸν Νεῖλον εὗρε τὸν Κουσαιανὸν ἐστῶτα, περιστοιχιζόμενον ὑπὸ ραβδούχων, ὅστις ἐνοχληθεὶς ἀπὸ τὰς ἀνάρθρους φωνὰς τοῦ Κάου διέταξε τὴν σύλληψιν αὐτοῦ. Παραχρῆμα ἤρξατο, ἐρωτῶν αὐτόν, — τίς ἦτο, ποία ἡ πατρίς του καὶ πόθεν ἤρχετο. Ὁ Κάου ἀπαντῶν σαῖτισι εἰς τὴν λατινικὴν τοῦ Κουσαιανοῦ ἀπήνησεν: — «Εἶμαι Χριστιανός, ὄνομα ἐμὸν Κάου, εἶμαι σαλὸς καὶ πορεύομαι εἰς ὄδον εἰρήνης». Εὐρέθησαν ἐκεῖ πλησίον καὶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ σωματείου τοῦ Ἁγίου Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἀκφάχς, ὅτινες συνώδευον μάρτυρας, — καὶ οἱ ὅποιοι ἤρχισαν διὰ νευμάτων νὰ στηρίζωσιν εἰς τὴν πίστιν τὸν Κάου. Ὁ Κουσαιανός, καίτοι ἄνθρωπος θηριώδης, εὐσπλαγχνίσθη τὸν Κάου λόγῳ τῆς προκεχωρημένης ἡλικίας καὶ ἐζήτησεν ἀπὸ αὐτόν ἵνα θύσῃ εἰς τι εἶδωλον, ἠψφράνθη δὲ ἀκούων αὐτὸν λέγοντος. «Μετὰ χαρᾶς πορεύσομαι πρὸς τὸν Θεόν σου», ἐνῶ οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἁγίου Ἰουλιανοῦ ἔφριττον. Ὁ Κουσαιανὸς συνεγείρας διὰ κηρύκων τοὺς ἐθνικοὺς προέτρεπεν αὐτούς λέγων· «Ἔλθετε, ἔλθετε, καὶ ἴδετε Χριστιανὸν θύοντα». Συναθροισθείσης τῆς σπείρας ὁ Κάου προσέβλεψε τὸ εἶδωλον, ἦτο δὲ δύσμορφον λίαν. Ἐγείρας τὴν βακτηρίαν ὁ Κάου καὶ λακτίσας, κατερμάτισε τὸ εἶδωλον, ἐνῶ οἱ γύρω ἐθνικοὶ ἔμενον ἐμβρόντητοι. Διαρρήξας τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ὁ Κουσαιανὸς διέταξε τοὺς ραβδούχους ἵνα δείρωσι τὸν Κάου καὶ ρίψωσιν αὐτὸν εἰς τὰς φυλακάς τοῦ Φαγιούμ. Τὴν ἐπαύριον ἀγομένου τοῦ Κάου

εἰς τὸ πραιτώριον συνήντησαν οἱ φύλακες ἄνθρωπον τυφλὸν κραυγάζοντα ὅπως ἀγάγωσιν αὐτὸν πλησίον τοῦ δεσμίου. Ὁ Κάου προσβλέψας ἰλαρῶ τῷ ὄμματι ἐθεράπευσεν αὐτὸν ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ὁ Κουλισιανὸς μαθὼν τοῦτο μᾶλλον ἐφοβήθη καὶ ἐξαπέστειλε τὸν Κάου εἰς Ἀντινόην. Ἐκεῖ ἤρνήθη οὗτος νὰ θυσιάσῃ εἰς τὰ εἰδῶλα καὶ ὑψώσας φωνὴν προσηυχήθη ὑπὲρ τῶν δημίων του. Ἐπηκροῶντο δὲ αὐτοῦ χαίροντες οἱ ἀδελφοὶ τοῦ Ἀγίου Ἰουλιανοῦ. Καὶ φωνὴ ἠκούσθη ἐξ οὐρανοῦ ἐνθαρρύνουσα τὸν Κάου πρὸς χαρὰν τῶν παρισταμένων καὶ αἰσχύνῃ τῶν εἰδωλολατρῶν. Ἐν τέλει, οὗτος ἔσχεν ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς, οἱ δὲ Ἀδελφοὶ περισυλλέξαντες τὸ λείψανον ἐσημείωσαν τὸ τίμιον αὐτοῦ ὄνομα ἐν τῷ Συναξάρῳ, καὶ ἕκαστος ἐπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ.
(Ἐκ τοῦ Κοπτικοῦ)

Β'.

ΥΙ-Ι-ΚΟΝ ΦΙΛΤΡΟΝ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

Μοναχὸς τῆς Μονῆς Μακαρίου εἰς τὴν Νητρίαν, ὁ Ἀλεξανδρινὸς Μακάριος ἐξελέγη Πατριάρχης ἐν ἔτει 934, καὶ ἀφοῦ ἐνεθρονίσθη ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν γηραιὰν μητέρα του εὐρισκομένην εἰς τὸ χωρίον Σούμπρα Ἐλ Ρίφ., ἵνα καταστήσῃ αὐτὴν συμμετόχον τῆς χαρᾶς, ἐπὶ τῇ δωρεᾷ τῇ παραχωρηθείσῃ αὐτῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ἡ μήτηρ τοῦ Πατριάρχου ἐκάθητο εἰς τὴν εἴσοδον τῆς οἰκίας τῆς νήθουσα καὶ πλήθος ἐπισκόπων μετὰ ἀρχόντων τοῦ λαοῦ ἐχαιρέτισαν αὐτὴν λέγοντες· «Ἰδοὺ ὁ υἱὸς σου Μακάριος γενόμενος Πάπας Ἀλεξανδρείας, ἔρχεται εἰς ἐπίσκεψίν σου. Ἐγείραι, γηραιὰ κυρία, καὶ ἐξέλθε εἰς προὔπαντησιν αὐτοῦ». Αὕτη ὅμως, δὲν ἀπήντησεν ἀλλὰ ἐξηκολούθησε νήθουσα καὶ νεύουσα καθ' ἑαυτήν, οὐδὲ ἐκινήθη τῆς θέσεως αὐτῆς, πλήν, ἐπνιγον αὐτὴν λυγμοί. Ὁ Πατριάρχης σταθεὶς μετ' εὐλαβείας ἐνώπιον τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἰδὼν τὰ δάκρυά της, «Χαῖρε, ὦ Μήτηρ ἐμή» εἶπε· «Δὲν ἀναγνωρίζεις τὸν υἱόν σου Μακάριον, ὅστις κατὰ θείαν παραχώρησιν ἐδοξάσθη; Διατί καὶ σὺ δὲν χαίρεις καὶ δὲν εὐφραίνεσαι ἐπὶ τῇ θέᾳ στολῆς τὴν ὁποίαν φορῶ, τὴν ὁποίαν καὶ αὐτοὶ οἱ βασιλεῖς θὰ ἠύχοντο;» Καὶ ἡ γηραιὰ κυρία ἀπήντησε· «Τὸ κατ' ἐμέ, υἱέ, σὲ ἀναγνωρίζω. Πλὴν ἐφλέξας τὴν καρδίαν μου θλίψει. Δὲν γνωρίζεις τί πράττεις. Εὐφραίνεσαι δι' ὅ,τι ἔλαβες· Σὲ λυποῦμαι. Εἶθε νὰ σὲ ἔβλεπα ἐντὸς φερέτρου παρὰ νὰ σὲ βλέπω ἐν βύσσῳ καὶ πορφύρᾳ. Σὺ βλέπεις μόνον τὰ πρόσκαιρα. Μᾶλλον κλαῦσον καὶ στέναξον. Διότι εἶσαι ὑπεύθυνος διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ λαοῦ σου!»

Ἐκ σεβασμοῦ καὶ αἰσχυνόμενος διότι ἐπετιμήθη ἐνώπιον τοῦ λαοῦ τοῦ ὁ Πατριάρχης Μακάριος ἀνεχώρησε σιωπῶν, φιλήσας τὸ κράσπεδον τοῦ ἱματίου τῆς μητρὸς του.

(Ἐκ τοῦ Κοπτικοῦ).

Γ'.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΘΕΟΦΑΝΙΟΣ (954-958)

Ἵπέργηνως ἐξελέγη ὁ 60ὸς διάδοχος τοῦ Ἁγίου Μάρκου, Θεοφάνιος (Θεοφάνης), Μοναχὸς ἤδη ἀπεμωραμένος. Γενόμενος Πατριάρχης συνειφώνησε νὰ πληρώσῃ εἰς τοὺς ἄρχοντας τοῦ εὐσεβοῦς γένους τῶν Κοπτῶν, παρεκτός τοῦ χαραττοίου τῶν κατόχων τῆς γῆς Αἰγύπτου, τὸ ποσὸν τῶν 1000 δηναρίων, ἔναντι παλαιῶν χρέους. Τὸ δεύτερον καὶ τρίτον ἔτος τῆς πατριαρχείας ὁ Θεοφάνιος ἠρνήθη νὰ πληρώσῃ οἰονδήποτε ποσόν. Οἱ ἄρχοντες (Σημ. ἡ λέξις γράφεται ἑλληνιστὶ εἰς τὸ κοπτικὸν κείμενον) ἠρνήθησαν οἰονδήποτε μείωσιν, ἐφθασαν δὲ εἰς τοιαύτην γλωσσαλγίαν ὥστε ἀθθαδιάσαντες νὰ εἰπωσι· «Καὶ αὐτὸ τὸ σχῆμα πού φορεῖς, Πάπα Θεοφάνιε, δὲν σοῦ ἀνήκει, διότι ἡμεῖς σοὶ ἐδωρήσαμεν τὴν ἀρχιερατικὴν στολὴν τὴν ὁποίαν φέρεις». Ἡτο δὲ λειτουργὸς ὁ Θεοφάνιος καὶ ἄρτι εἶχε προσφέρει τὴν Ἀναφοράν. Βαρυθυμῶν ὁ γέρον ἤκουσεν αὐτοὺς προσειπόντας· «Δὸς ὅσα ὀφείλεις, ἄλλως δὸς τὰ ἄμφια τὰ ὁποῖα φορεῖς». Τοῦτο ἀκούσας ὁ Πατριάρχης ἐξεδύθη τὴν στολὴν καὶ ρύψας αὐτὴν ἐνώπιον τῶν γλωσσαλγούντων ἀρχόντων εἶπε· «Λάβετε ταύτην, ἀφοῦ σὰς ἀνήκει. Ἐλαιον ἀμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τοῦ λοιποῦ τὴν κεφαλὴν μου». Καὶ ἀπεσύρθη εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ. Ἐκτοτε ὁ Θεοφάνης, ὡς ἄλλοτε Σαοῦλ ὁ βασιλεὺς, ἐγένετο ἔρμαιον πονηροῦ καὶ ἀκαθάρτου πνεύματος, τὸ ὁποῖον ἐβασάνιζεν αὐτὸν εἰς τρόπον ὥστε οἱ ἄρχοντες νὰ ρίψωσιν αὐτὸν εἰς τὰ δεσμά. Οἱ ἐπίσκοποι ἐπιβιβάσαντες αὐτὸν ἐπὶ πλοιαρίου ἀνήλθον τὸν Νεῖλον διὰ νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν πόλιν Μίσραν. Ὁ Θεοφάνιος, κατὰ τὸν πλοῦν εὐρισκόμενος ἐντὸς τοῦ κύτους ἤρξατο καταναθεματίζεσθαι καὶ βλασφημεῖν. (Σημ. κατ' ἄλλην ἔκδοσιν, ἀπτηρνήσατο τὸν Χριστόν). Ἐξυπνος γενόμενος νεαρὸς Διάκονος κατέβη εἰς τὸ κῦτος καὶ ἐπέθηκεν «ὕγρον προσκέφαλον» ἐπὶ τῆς ὄψεως τοῦ παραληροῦντος καὶ καθίσας ἐπ' αὐτοῦ ἀπέπνιξε. Τὸ ὕγρον ἄλλοι λέγουσιν ἦτο δηλητήριον.

Οὕτως ἀπεβίωσε, μετὰ πατριαρχεῖαν 4 ἐτῶν καὶ 6 μηνῶν, ὁ Πάπας Θεοφάνης, κατὰ Κόπτας Ἄμπα Θεοφάνιος καὶ οὐδεὶς ἔκτοτε ἔλαβε τὸ ὄνομα τοῦτο, γενόμενος πατριάρχης τοῦ εὐσεβοῦς γένους τῶν Κοπτῶν. (Ἐκ τοῦ Κοπτικῆ).